

ПРАЦЭС АНТЫСОВЕЦКАГА „ПРАВА-ТРАЦКІСЦКАГА БЛОКА“

РАНІШНЯЕ ПАСЯДЖЭННЕ 7 САКАВІКА

ДОПЫТ СВЕДКІ ЯКАЎЛЕВАЙ В. Н. *)

Вышынскі (да Якаўлевай). Вы прымаіце свой удзел у 1918 годзе ў групе левых камуністаў?

Якаўлева. Вельмі дакладна.

Вышынскі. Хто быў арганізатарам дзейнасці гэтай групы?

Якаўлева. Фракцыйным цэнтрам антысавецкай групы левых камуністаў а'ўлялася маскоўскае абласное бюро. Яно выбіраўся на абласной партыйнай канферэнцыі ў даволі шырокім складзе з удзелам мясцовых работнікаў. Затым, для сваёй пастаяннай арганізацыйнай кіруючай работы яно выдзеліла так званы вузкі склад. У канцы 1917 года і пачатку 1918 гэта вузкі склад склаўся суцэльна з левых камуністаў і ён то і а'ўляўся фракцыйным цэнтрам групы левых камуністаў.

І звяржэння ўрада і фізічнага знішчэння кіруючых людзей ўрада і партыі. Ён тады назваў Леніна, Сталіна і Свердлова.

Разам з тым Бухарын паведаміў, мне, што Троцкі ў гэтым разгаворы адкрыта яму сказаў, што яго, Троцкага, палавічатыя пазіцыі на пытанні аб заключэнні міру, гэта не больш, чым тактычны прыём, што ён проста не рашаецца адкрыта выказацца за пазіцыю левых камуністаў, г. зн. супроць заключэння міру, што ён а'ўляецца ў партыі чалавечым новым і калі-б ён адкрыта перайшоў на пазіцыю левых камуністаў, то сталі-б гаварыць, што Троцкі ўвайшоў у партыю для барацьбы з Леніным.

Праз некаторы час, вельмі хутка, зноў была склікана нарада, прымятна, у тым жа самым складзе.

На другой нарадзе Бухарын паведаміў, што перагаворы адбыліся, што яны вялі гэтыя перагаворы з Камковым, Караліным і Праш'янам, што «левыя» асеры агаласілі на сумеснае з левымі камуністамі фармаванне ўрада, намікнулі на тое, што ў іх ёсць ужо канкрэтная распрацаваная план захвату ўлады і арышту ўрада і што яны выступаюць пэўна ўмовы, каб «левыя камуністы» прынялі ўдзел у арганізацыйнай падрыхтоўцы захвату ўлады і змены ўрада.

Бухарын прапанаваў даць «левым» асерам прышпорувую агоду на такі ўдзел у арганізацыйнай падрыхтоўцы і павесі на гэтай аснове перагаворы з імі далей. Народа далучылася да пункту погляду Бухарына і выказацца за тое, каб перагаворы весті далей на ўказанай аснове. Праз некалькі дзён пасля гэтай нарады адбылася маскоўская абласная канферэнцыя і на ёй «левыя камуністы» зноў былі зусім развітыя, абласное бюро было распушчана, і левыя камуністы страцілі арганізацыйную сілу, арганізацыйную базу і наогул перасталі прадстаўляць сабою якую-небудзь арганізацыйную сілу.

Вышынскі. Значыць, мяркуючы па вашых паказаннях, вы справядлівае, што ў 1918 годзе непасрэдна ўдзел за Кастрычніцкай рэвалюцыяй у перыяд заключэння Брэсцкага міру існавала антысавецкая змова ў складзе: Бухарын і яго групы так званых левых камуністаў, Троцкага і яго групы і левых асераў?

Якаўлева. Змова з левымі асерамі несумненна мела месца, паколькі з імі вяліся зусім канкрэтыя перагаворы.

Вышынскі. А роля Бухарына ў гэтай справе?

Якаўлева. Я паведаміла, што Бухарын сам прапанаваў весті гэтыя перагаворы і што ён разам з Пятаковым гэтыя перагаворы вёў.

Вышынскі. Значыць, яго роля была зусім практычнай, як кіраўніка гэтай змовы?

Якаўлева. Так.

Вышынскі. Апрача таго, вы паведамаеце, што Бухарын гаварыў вам аб неабходнасці ў ходзе барацьбы не спыніцца перад арыштам кіраўнікоў партыі і ўрада?

Якаўлева. Ён гаварыў, што ў ходзе барацьбы можа так здарыцца, што перад гэтым спыніцца не прыходзіцца.

Вышынскі. Вы ўказвалі, што меліся на ўвазе імяна Ленін, Сталін і Свердлоў?

Якаўлева. Так, гэтыя прозвішчы называў Стукваў.

Вышынскі. А Бухарын называў?

Якаўлева. Гэта-ж я чула ад Бухарына.

Вышынскі. Вы падцвярджаеце перад судом, што Бухарын сам таксама гаварыў аб магчымасці, палітычнай мэтанаставі, неабходнасці не толькі арышту, але і забойства Леніна, як галоўна саветскай дзяржавы, Сталіна і Свердлова, як кіраўнікоў партыі і ўрада?

Якаўлева. Бухарын гаварыў аб гэтым. Зразумела, ён гаварыў аб гэтым між іншым, абавязкова гэта справу радам блантных і неапрацаваных тэарэтычных разважанняў, як гэта наогул звычайна робіць Бухарын, ён як у кожан, заважваў гэту думку ў суму прастранств разважанняў, але ён гэта гаварыў.

Вышынскі. Паслудны Бухарын, вы былі арганізатарам і кіраўніком так званай групы левых камуністаў ў 1918 годзе?

Бухарын. Я быў адным з арганізатараў.

Вышынскі. Аб арышце Леніна, Сталіна і Свердлова вы адкрыта гаварылі?

Бухарын. Аб арышце разгавор быў, але не аб фізічным знішчэнні.

Вышынскі. Вы мелі на ўвазе пры арышце ўжывць гвалтоўныя спосабы?

Бухарын. Правільна.

Вышынскі. У мяне пытанні да Бухарына і Якаўлевай няма. Да звяржэння паслядняга я прапую даць мне магчымасць зрабіць некалькі заўваг.

Старшынювачы Ульрых. Калі ласка.

Вышынскі. Па-першае аб заяве, звязанай з абнавачаннем, якое прад'яўляецца паслудным Плетнёву і Левіну. Я прапую прад'явіць гэту заяву абароне паказаных паслудных, а затым пазвольце мне агаласіць яе. (Заява прад'яўляецца абароне).

Камодаў. Абарона не паручыць супроць далучэння заявы да справы.

Старшынювачы Ульрых. Суд дадуць заяву да справы.

Вышынскі. Дазвольце агаласіць тэкст заявы.

«Пракурору Саюза ССР тав. Вышынскому.

Знаёміўшыся з апублікаваным з сакавіка гэтага года абнаваўчым заключэннем па справе права-трацкісцкага змовішчэцкага блока, лічу сваім абавязкам даслаць да вашага ведамства ніжэйнаступнае:

У якасці ўрача Санупра Крэмыя я быў камандзіраваны ў час апошняга захворвання А. М. Горькага ў якасці ўнутрываенных уліваўчых.

Я добра памятаю, што ў першыя дні хваробы А. М. Горькага яму даваліся вельмі многа сардэчных сродкаў, якія даваліся як унутр, так і шляхам унутрываенных уліваўчых і іншых.

Так, я асабіста, па ўказанню лечачых урачоў, а галоўным чынам Л. Г. Левіна, рабіў наступныя ін'екцыі і ўнутрываенныя уліваўчых: дэлаген, кардыазол, глюкоза і глюкоза з страфанцінам і страфанцін (адаецца нямецкі).

ВЯЧЭРННЯЕ ПАСЯДЖЭННЕ 7 САКАВІКА

ПРАЦЯГ ДОПЫТУ СВЕДКІ ЯКАЎЛЕВАЙ В. Н. *)

Старшынювачы Ульрых. Паслудны Бухарын, вы маеце пытанні да сведкі Якаўлевай?

Бухарын. Так. Я пытаю сведку Якаўлеву, ці вядома ёй, што я першы апублікаваў гутарку з Камковым і Караліным у часе барацьбы супроць Троцкага?

Якаўлева. Мне гэта вядома, але мне вядома таксама і тая акалічнасць, што калі Бухарын у разгаворы з партыяй з Троцкім паведаміў аб гэтай акалічнасці, ён не дагаварыў да канца. У яго нехапіла мужнасці адкрыць усю акалічнасць, і ён падняў толькі яе мізэрны краёвак.

Вышынскі. Што, па вашай думцы, утаў Бухарын, аб чым ён умаўчаў?

Якаўлева. Ён умаўчаў аб тым, што змова левых камуністаў з левымі асерамі мела месца, што яна была арганізавана пры непасрэдным актыўным удзеле Якаўлевай.

*) Скарачаныя стэнограма.

кіруючым удзеле самога Бухарына.

Вышынскі (да Бухарына). Ці верна, што вы былі адным з арганізатараў змовы супроць саветскай ўлады, гэта значыць — змовы левых камуністаў і левых асераў?

Бухарын. Так. Быў такі момант, калі я быў удзельнікам перагавораў змовішчэцкага парадку, якія праводзіліся праз Пятакова.

Вышынскі. Гэты «адзін момант» колькі часу прадаўжаўся?

Бухарын. Ён прадаўжаўся параўнаўча нядоўга, думаю, што каля некалькіх месяцаў.

Вышынскі. З ім вы канкрэтна вялі перагаворы аб змове?

Бухарын. Я прызнаю дзве крмінальныя размовы. Першая размова з Караліным, Пятаковым, Камковым да Брэсцкага міру.

Вышынскі. Вы лічыце гэтую размову крмінальнай?

Бухарын. Так, лічу. Другая крмінальная размова была з Пятаковым, якому было даручана весті перагаворы таго-ж парадку з групай левых асераў — з Камковым, Караліным, яшчэ з кімсьці.

Вышынскі. Дазвольце мне агаласіць том 4-ты, л. 92, дзе Камкоў паказвае: «Бухарын мне заявіў: барацьба ў нас у партыі супроць пазіцыі Леніна па пытанні аб Брэсцім міры прымала вострыя формы, у нашых раллах дэба-туецца пытанне аб етварэнні новага тупца з левымі асераў і левых камуністаў». Пры гэтым Бухарын назваў Пятакова, як магчымага кандыдата ў кіраўнікі новага ўрада, і заявіў, што змена ўрада мысліцца шляхам арышту яго складу на чале з Леніным.

Вось такая размова была?

Бухарын. Не зусім такая, але нах-штат гэтай.

Вышынскі. Падобная на гэта. Больш пытанняў я не маю.

Вышынскі. Хто быў кіраўніком гэтага цэнтра?

Якаўлева. Кіраўніком быў Бухарын. Вышынскі. У чым выражалася падполная антысавецкая дзейнасць групы левых камуністаў?

Якаўлева. Я ўпамінала аб вузкім складзе бюро, які а'ўляўся фракцыйным цэнтрам гэтай групы. Я а'ўлялася сакратаром абласнога бюро, а ў момант майго ад'езду ў Ленінград, — гэта было ў пачатку снежня 1917 года, — сакратаром бюро быў Манцаў. У канцы лютага 1918 года адбылося пасяджэнне маскоўскага абласнога бюро, на якім абмяркоўвалася пытанне аб заключэнні міру з немцамі. На гэтым пасяджэнні член бюро Стукваў унёс праект рэвалюцыі на гэтым пытанні і выступіў у абарону гэтага праекта, прычым выказаўся ў такім духу, што ў палітычнай барацьбе супроць заключэння міру з немцамі не трэба спыняцца не толькі перад зменай кіраўніцтва ў партыі і ва ўрадзе, але нават не трэба спыняцца і перад арыштам кіруючай, найбольш расчужай часткі ўрада ў асобе Леніна, Сталіна і Свердлова; а ў выпадку дзейства абвастрэння барацьбы не трэба спыняцца нават перад іх фізічным знішчэннем.

Вышынскі. Перад фізічным знішчэннем — каго?

Якаўлева. Правільна партыі: Леніна, Сталіна і Свердлова.

Стукваў таксама сказаў, што ў палітычнай барацьбе не трэба спыняцца не толькі перад зменай ўрада і нават перад арыштам яго кіруючай і палітычна непрыкрытай часткі, але і перад самай утратай саветскай ўлады, якая, у выпадку заключэння міру з немцамі, становіцца чыста фармальнай.

Праект рэвалюцыі, унесены Стукваўм, і яго прамова на гэтым пасяджэнні ў выкладанні былі запісаны ў кнізе прадаўжальна маскоўскага абласнога бюро.

У маі 1918 года, у сувязі з маскоўскай абласной канферэнцыяй, я і Манцаў падрыхтоўвалі да азначы матэрыялы абласнога бюро і мне Манцаў сказаў, што Бухарын настаівае на існаванні кнігі прадаўжальна абласнога бюро гэтага праекта рэвалюцыі і выключэння прамовы Стуквава, матэрыялы гэта неабходна ўнікнуць палітычна кам-праметамі пазіцыі маскоўскага абласнога бюро і выкрыцця яго нелегальнай дзейнасці. Кіруючыя гэтай аргументацыяй, я і Манцаў і а'ўлялі (выраваў) выразлікі і кнігі прадаўжальна і знішчылі лісты, маючыя ў сабе выкладанне прамовы Стуквава і ўнесенага ім праекта рэвалюцыі.

Трэба сказаць, што гутарка ішла аб тым пасяджэнні маскоўскага абласнога бюро, аб якім пісаў Ленін у сваім артыкуле «Страннае і чудовішча», прычым у гэтым артыкуле Ленін гаварыў аб палітычным тэксце да рэвалюцыі. Паасобным тэкстам да рэвалюцыі і быў знішчаны намі ліст з кнігі прадаўжальна абласнога бюро.

Павіна расказаць таксама аб паходжанні гэтага дакумента. Я асабіста не прысутнічала на ўказаным пасяджэнні абласнога бюро, была ў гэты час у Ленінградзе. Я вярнулася ў Маскву неўзабаве пасля гэтага пасяджэння, ліст праз два аб тым. Панаваіўшыся з прадаўжальна абласнога бюро, я мела разгавор са Стукваўм і сказала яму, што лічу ўнесены ім праект палітычна неабгрунтаваным, прычым дала даволі рэзкую характарыстыку яго прамовы. Стукваў сказаў мне, што за палітычную абгрунтаванасць гэтага праекта ён адказнасці не нясе, што з гэтым я павіна адрававацца да Бухарына, таму што ён ад Бухарына атрымаў перад пасяджэннем абласнога бюро ў Ленінградзе гэты праект рэвалюцыі разам з імям, у якім Бухарын даваў яму, Стукваву, укажаныя аб характары выступлення ў абарону гэтага праекта.

Неўзабаве пасля гэтага ў мяне адбыўся на гэтым поведку разгавор з Бухарыным. Гэта было яшчэ да VII а'езда партыі. Бухарын памерлаў, што праект рэвалюцыі паслан быў Стукваўм і і што ён, Бухарын, даў Стукваву ўказанні аб тым, як трэба выступаць у абарону гэтага праекта.

Разам з тым Бухарын сказаў мне, што не ён адзін так думае, што ён — Бухарын — меў на гэтым поведку адкрыты разгавор з Троцкім, і Троцкі таксама мяркуе, што палітычная барацьба па пытанні аб вайне і міры толькі пачалася, што левыя камуністы павіны прадбачыць магчымасці выхату гэтай барацьбы за межы партыі, што трэба шукаць сабе саюзнікаў, на якіх можна было-б абалеperіць у гэтай барацьбе. Троцкі ўказваў Бухарыну, што ў якасці такіх саюзнікаў могуць аказацца левыя асеры, пазіцыя якіх па пытанні аб вайне была ўжо дастаткова ясная.

Вышынскі. Значыць, мяркуючы па вашых паказаннях, вы справядлівае, што ў 1918 годзе непасрэдна ўдзел за Кастрычніцкай рэвалюцыяй у перыяд заключэння Брэсцкага міру існавала антысавецкая змова ў складзе: Бухарын і яго групы так званых левых камуністаў, Троцкага і яго групы і левых асераў?

Якаўлева. Змова з левымі асерамі несумненна мела месца, паколькі з імі вяліся зусім канкрэтыя перагаворы.

Вышынскі. А роля Бухарына ў гэтай справе?

Якаўлева. Я паведаміла, што Бухарын сам прапанаваў весті гэтыя перагаворы і што ён разам з Пятаковым гэтыя перагаворы вёў.

Вышынскі. Значыць, яго роля была зусім практычнай, як кіраўніка гэтай змовы?

Якаўлева. Так.

Вышынскі. Апрача таго, вы паведамаеце, што Бухарын гаварыў вам аб неабходнасці ў ходзе барацьбы не спыніцца перад арыштам кіраўнікоў партыі і ўрада?

Якаўлева. Ён гаварыў, што ў ходзе барацьбы можа так здарыцца, што перад гэтым спыніцца не прыходзіцца.

Вышынскі. Вы ўказвалі, што меліся на ўвазе імяна Ленін, Сталін і Свердлоў?

Якаўлева. Так, гэтыя прозвішчы называў Стукваў.

Вышынскі. А Бухарын называў?

Якаўлева. Гэта-ж я чула ад Бухарына.

Вышынскі. Вы падцвярджаеце перад судом, што Бухарын сам таксама гаварыў аб магчымасці, палітычнай мэтанаставі, неабходнасці не толькі арышту, але і забойства Леніна, як галоўна саветскай дзяржавы, Сталіна і Свердлова, як кіраўнікоў партыі і ўрада?

Якаўлева. Бухарын гаварыў аб гэтым. Зразумела, ён гаварыў аб гэтым між іншым, абавязкова гэта справу радам блантных і неапрацаваных тэарэтычных разважанняў, як гэта наогул звычайна робіць Бухарын, ён як у кожан, заважваў гэту думку ў суму прастранств разважанняў, але ён гэта гаварыў.

Вышынскі. Паслудны Бухарын, вы былі арганізатарам і кіраўніком так званай групы левых камуністаў ў 1918 годзе?

Бухарын. Я быў адным з арганізатараў.

Вышынскі. Аб арышце Леніна, Сталіна і Свердлова вы адкрыта гаварылі?

Бухарын. Аб арышце разгавор быў, але не аб фізічным знішчэнні.

Вышынскі. Вы мелі на ўвазе пры арышце ўжывць гвалтоўныя спосабы?

Бухарын. Правільна.

Вышынскі. У мяне пытанні да Бухарына і Якаўлевай няма. Да звяржэння паслядняга я прапую даць мне магчымасць зрабіць некалькі заўваг.

Старшынювачы Ульрых. Калі ласка.

Вышынскі. Па-першае аб заяве, звязанай з абнавачаннем, якое прад'яўляецца паслудным Плетнёву і Левіну. Я прапую прад'явіць гэту заяву абароне паказаных паслудных, а затым пазвольце мне агаласіць яе. (Заява прад'яўляецца абароне).

Камодаў. Абарона не паручыць супроць далучэння заявы да справы.

Старшынювачы Ульрых. Суд дадуць заяву да справы.

Вышынскі. Дазвольце агаласіць тэкст заявы.

«Пракурору Саюза ССР тав. Вышынскому.

Знаёміўшыся з апублікаваным з сакавіка гэтага года абнаваўчым заключэннем па справе права-трацкісцкага змовішчэцкага блока, лічу сваім абавязкам даслаць да вашага ведамства ніжэйнаступнае:

У якасці ўрача Санупра Крэмыя я быў камандзіраваны ў час апошняга захворвання А. М. Горькага ў якасці ўнутрываенных уліваўчых.

Я добра памятаю, што ў першыя дні хваробы А. М. Горькага яму даваліся вельмі многа сардэчных сродкаў, якія даваліся як унутр, так і шляхам унутрываенных уліваўчых і іншых.

Так, я асабіста, па ўказанню лечачых урачоў, а галоўным чынам Л. Г. Левіна, рабіў наступныя ін'екцыі і ўнутрываенныя уліваўчых: дэлаген, кардыазол, глюкоза і глюкоза з страфанцінам і страфанцін (адаецца нямецкі).

ДОПЫТ СВЕДКІ ОСІНСКАГА В. В. *)

Вышынскі. Сведка Осіньскі, што вы ведаеце пра дзейнасць падсуднага Бухарына, звязаную з яго ўдзелам у групе так званых левых камуністаў?

Осіньскі. Бухарын быў лідарам так званай «левай камуністычнай» фракцыі, якая сфарміравалася ў другой палове лістапада 1917 года. Першапачаткова дзейнасць фракцыі ішла па легальнай руслу, хоць з самага пачатку было надзвычайнае заважэнне барацьбы супроць левісцкай партыйнага кіраўніцтва. Паступова абвастраўчыся, барацьба к лютаму 1918 года атрымала сваё выразненне ў той рэвалюцыі маскоўскага абласнога бюро, па поведку якой Ленін напісаў свой артыкул «Страннае і чудовішча». Як вядома, у гэтай рэвалюцыі маскоўскае абласное бюро а'ўлялі, што ў выпадку заключэння Брэсцкага міру саветскай ўлада становіцца толькі фармальнай. Маскоўскае абласное бюро загалі заявіла, што не будзе падпарадкоўвацца дырэктывам, выходячым ад Цэнтральнага Камітэта. Адначасова з гэтым была пачата і нелегальная злучная дзейнасць.

Аднасна гэтай стараной дзейнасці «левай камуністычнай» фракцыі, кіруюмай Бухарыным, я атрымаў першыя весткі ў пачатку сакавіка 1918 года ад В. Н. Якаўлевай (адна з актыўных удзельніц групы левых камуністаў).

Якаўлева расказала мне аб тым, што адбывалася ў маёй адсутнасці, і паведаміла, што была нелегальная парада маскоўскага абласнога бюро і іншых членаў групы левых камуністаў, на якой удзельнічалі Бухарын, Якаўлева, Ломцаў, Манцаў, Стукваў і іншыя. На гэтай нарадзе было пастаўлена пытанне аб тым, што трэба ўзяць вельмі рэзкую актывістную лінію супроць левісцкай партыйнага і саветскага кіраўніцтва, установаўка на захоп улады, звяржэння і арышту ўрада Леніна. Якаўлева канстатавала, што Бухарын схіляўся да думкі аб тым, што з'явіцца неабходнасць пры арышце ў фізічным устрыненні ш, — каб сказаць больш ясна, — знішчэнні Леніна, Сталіна і Свердлова, як трох вядцейшых партыйных і саветскіх праваўдцоў, як людзей, якія вялі больш паслудную амагаўчаю за а'ўлячэння Брэсцкага міру, які найбольш небяспечных праціўнікаў левых камуністаў.

Адначасова з гэтым была ўнесена прапанава аб заключэнні блока з левымі асерамі і аб тым, каб павесіць гэтым напрамку перагаворы з левымі асерамі. Гэтыя перагаворы павіны былі весті, з аднаго боку, Стукваў і Бухарын, а з другога — левыя асеры Камкоў, Каралін і Праш'яны. Талыж было вырашана падрыхтоўваць маскоўскае абласную арганізацыю да адпаведных выступленняў для захаву ўлады і арышту ўрада. Момант выступлення меркавалася прыбачыць да пераводу ўрада ў Маскву, бо ў Маскве знаходзілася галоўная цыталель левых камуністаў — маскоўскае абласное бюро, якое было ў нашых руках.

Я прышоў да выводу, што мне трэба спытаць пра гэта самога Бухарына. Размова наша адбылася праз пару дзён. Я паставіў Бухарыну пытанне: ці дакладна мне Якаўлева пералада тая рэвалюцыя, якія былі прыняты вузкім складам абласнога бюро, паводле яго — Бухарына — установаўка. Бухарын пацвердзіў, што Якаўлева выклала мне дакладна і што ён з гэтым рашэннем згодны, што ён падтрымае ўжо крокі да таго, каб падвесці больш шырокі базіс пад намечаныя план. Ён даў мне агляд і характарыстыку тых палітыч-

ных групавых як унутры партыі, так і па-за партыяй, якія могуць быць прычэплены да гэтага блока. Перш за ўсё, ён у гэтай сувязі гаварыў адносна Зіноўева, Каманева і іх аргументы і ставіў пытанне наступным чынам: з першага погляду можа здацца, што Зіноўеў і Каманеў у прыняццёня ў такі блок — неадыходзячыя партнёры, таму што Зіноўеў у цяперашні час (так яно і было) выступае на сходах з прамовамі, дакладна і т. д. за Брэсцім мір, але гэтыя паводніны Зіноўева і Каманева а'ўляюцца толькі вельмі майстэрскай падвойнай іграй, раліцыйнай перш за ўсё на тое, каб адваіць давер'е да сабе як у партыйнага кіраўніцтва, так і ў масы членаў партыі, давер'е, якое было надзвычай падарвана перадактывічымі і кастрычніцкімі страйкбратэствам гэтых людзей. Але гэта зусім не значыць, што яны пакінулі свае намеры весті барацьбу з партыйным кіраўніцтвам. Яны — Зіноўеў, Каманеў — разгляда-лі становішча такім чынам, што сацыялістычная рэвалюцыя ў Расіі не можа мець поспеху, што Расіі суджана ператварыцца ў буржуазна-дэмакратычную дзяржаву; а золько яны лічылі, што Брэсцім мір — гэта паражэнне левісцкай палітыкі. Для таго, каб весті барацьбу супроць партыі, яны, з прычыны сваёй беспрышчыннасці, заключаюць блок з ім заўгодна, у тым ліку і з левымі камуністамі. Таму яны хацелі перагаворы і перагаворы пача-ты.

Бухарын канстатаваў, што гэтыя людзі, не глядзячы на безумоўную страту іх палітычнай рэпутацыі, уладваюць дастатковым акружэннем і таму могуць аказацца ў блоку дастаткова важкім складаным.

Пасля гэтага Бухарын перайшоў да азначы пазіцыі Троцкага і канстатаваў, што з Троцкім, прыкладна, атрымаецца такое-ж становішча, як з Зіноўевым і Каманевым. Троцкі знаворна не выступае ні прыліўнікам левых камуністаў, ні праціўнікам Брэсцкага міру. Ён па выглядзе займае прамежную пазіцыю — «ні міру, ні вайны». Гэта пазіцыя выбрана ім для прыкрыцця, каб не дэманстравалі адкрыта, што ён змагаецца з Леніным. Ён згодны ўступіць у блок і там аказвацца дастаткова важкім складаным.

Бухарын гаварыў аб трапай сіле, скалячымасці левымі камуністамі, — гэты асеры, якія, зразумела, падтрыма-лі не як супроць партыйнага кіраўніцтва, так і супроць саветскай ўлады. Таму ў барацьбе супроць Леніна яны, несум-ненна, аказваюцца саюзнікамі.

Калі Бухарын закончыў агляд гэтых сваёй меркаванняў, які ў той час пача-лі ўжо прывольвацца ў выкананне, я яму задаў пытанне: чаму ўсё-ж такі такія важныя змены — чаму ўсё-ж такі такія істотныя фракцыі прымаюцца сама-стойна і я, у прыватнасці, толькі зар-паздавалася аб далейшым распыр-ненні блока. На гэта мне Бухарын ад-казаў, што тут мне крэмудзіцца няма на што, таму што я быў у ад'ездзе, а з другога боку — падобнага ролу па-галдненні і перагаворы патрабуюць глы-бокай канспірацыі, на якой настойва-юць, між іншым, некаторыя будучыя партнёры гэтага пагалднення, у прыватнасці, Зіноўеў і Каманеў, бо ўсякае выкрыццё падобнай таяны, калі яно адбуецца да таго, як наметаны план будзе ажыццэўлен і калі гэты план пацвердзіць няўдачу, — усякае разгала-

шэнне гэтай таяны прывядзе да зусім асапраўднай кампраметатыі ўсіх удзельніц гэтай справы.

Праз некалькі дзён я меў размову з В. Н. Якаўлевай. Яна паведаміла, што разам з Бухарыным яна мела размову з Зіноўевым, які выказаўся за барацьбу з урадам Леніна, і што Зіноўеў інае на пагалдненне з намі — левымі камуністамі. Пасля, у больш пазні час, я зноў спрад'яўся ў Бухарына па пытанні аб тым, ці фарміраваўся блок пцпер у поўным складзе і ці акаччаны перагаворы? Гэта было ўжо ў канцы красавіка — у пачатку мая. Бухарын мне адказаў, што блок створан, што ўсе палітычныя групы, якія на-мчаліся, далі згоду на ўваходжанне ў блок і на гэтай аснове аб'ядналіся. У далейшым, аднак, як вядома, план гэ-ты рухнуў і не быў прыведзены ў выка-нанне, таму што ў маі на канферэнцыі Маскоўскай абласной партыйнай арга-нізацыі левыя камуністы пацвердзілі паражэнне, былі развіты Леніным на-галову. Гэта прывяло да значнага раз-вору ў асародзі левых камуністаў. Магчэ левых асераў быў прыведзены ў ажыццэўленне плана, намечанага на-мі — левымі камуністамі, але ён быў надалоў. Гэты мясчэ быў якраз ад-ным з рэзультатаў правалення ў жыц-цё тых установаў, якія былі прыняты левымі камуністамі яшчэ ў канцы лютага 1918 года.

Вышынскі. Значыць, вы справядлівае, што мясчэ левых асераў ў ліпені 1918 года быў ажыццэўлен левымі асерамі ў адпаведнасці з установаўкамі, якія былі вырапаваны левымі камуні-стамі? Чыне гэта ўстановаў былі?

Осіньскі. Установаў блока.

Вышынскі. Якога?

Осіньскі. Блока, які склаўся з левых асераў, левых камуністаў, зіноўеўцаў, трацкістаў. У план гэтага блока ўва-ходзіў перш за ўсё захват улады. А да гэтага патрабна было ўзброенае вы-ступленне.

Вышынскі. І вось, гэтае ўзброенае выступленне левых асераў і ажы-ццэўліў ў ліпені 1918 года?

Осіньскі. Зусім несумненна.

Вышынскі. Вось вы, як жывы сведка, можае вытлумачыць, ці падрыхтоўваў Бухарын мясчэ левых асераў?

Осіньскі. Несумненна, ён іпаалагічна яго падрыхтоўваў і падрыхтоўваў яго арганізацыйны бок перагавораў з левымі асерамі.

Вышынскі. Вы, як член групы левых камуністаў і адзін з кіраўнікоў гэтай групы, былі ў курсе таго, што левыя асеры рухнуць мясчэ?

Осіньскі. Так, я быў у курсе.

Вышынскі. А ці быў план не толькі арышту кіраўнікоў партыі і ўрада, але і забойства іх?

Осіньскі. Несумненна, што такі план існаваў у якасці кіруючай асновы і галоўнай перспектывы вырашання пы-танна па тым, што павіна быць зроб-лена з арыштаванымі членамі ўрада.

Вышынскі. Канкрэтна — з кім?

Осіньскі. З Леніным, Сталіным, Сверд-ловым.

Вышынскі. Ад каго вам вядома на-мер блока змовішчэцка забіць тавары-шчуў Леніна, Сталіна і Свердлова ў 1918 годзе?

Осіньскі. Ад Якаўлевай, у першую чаргу, затым ад Бухарына.

Вышынскі. Бухарын асабіста вам па-цвердзіў гэты намер?

Осіньскі. Так.

*) Скарачаныя стэнограма.

*) Скарачаныя стэнограма.

ПРАЦЭС АНТЫСОВЕЦКАГА „ПРАВА-ТРАЦКІСЦКАГА БЛОКА“

ДОПЫТ СВЕДКІ МАНЦЭВА В. П. *)

Вышынскі. Сведка Манцэў, вы прымаеце ўдзел у 1918 годзе ў групе «левых камуністаў»?

Манцэў. Так, прымаю.

Вышынскі. Роль ваша ў гэтай групе была падобная ці кіруючая?

Манцэў. Кіруючая.

Вышынскі. Хто яшчэ прымаў найбольш актыўны ўдзел у гэтай групе?

Манцэў. Цэнтрам практычнай работы «левых камуністаў» было маскоўскае абласное бюро, кіруючае ядро якога складалася з «левых камуністаў» Іаакам Бухарыным і лідарам фракцыі «левых камуністаў».

Вышынскі. Якія былі адносіны паміж групай «левых камуністаў» і групай «левых» эсэраў у той час?

Манцэў. На адным з пасяджэнняў маскоўскага абласнога бюро, на якім прысутнічалі поўнаасно амаль усе члены фракцыі «левых камуністаў», — Якаўлева, Я. Ломаў, Максімоўскі, Стукаў, Кісельштэйн і шэраў тых, якія прымавалі ўдзел у кіруючым дзейнасцю даўняшнім «левых камуністаў», — Бухарын выступіў з дакладам, у якім заклікаў, што пасля ўхвалення Брэскага міру «адам партыі і в'ядом саветаў, астаюцца адны шлях, гэта шлях паўстання супроць савецкага ўрада, звяржэння савецкага ўрада.

У гэтым жа дакладзе ён паведамаў аб тым, што ён лічыць неабходнай умовай поспеху перавароту арышт і, у выніку неабходнасці, фізічнае знішчэнне, — проста кажучы, забойства кіруючых партыі і ўрада — Леніна, Сталіна, Свердлова.

Вышынскі. Гэта вы асабіста чулі?

Манцэў. Так, я асабіста чуў, таксама як усе тым, хто прысутнічаў на гэтым сходзе. Затым ён паведамаў аб тым, што ён вядучы, вярнуў з поспехам заключаны перагаворы з «левымі» эсэрамі аб саюзе з імі. Мне таксама, як і тым, хто прамаваў у кіруючым фракцыяй, тым жа было вядома, што «левая» эсэраў рыхтавалі талы паўстанне супроць савецкага ўрада, таксама як і «левых камуністаў». Бухарын падтрымаў існаванне саюза паміж «левымі камуністамі» і «левымі» эсэрамі ў мэтах звяржэння савецкага ўрада. Ён сказаў аб тым, што ім асабіста выліся перагаворы. На гэтым сходзе Бухарын было даручана прадаваць у далейшым перагаворы з «левымі» эсэрамі.

Вышынскі. Скажыце, гэта акалічнасць была паказана ў пракаоле?

Манцэў. Гэта было паказана ў пракаоле.

Вышынскі. А потым куды падаўся гэты пракаол?

Манцэў. На маскоўскай абласной канферэнцыі ў 1918 годзе «левых камуністаў» папярэдні паражэнне. Большасць канферэнцыі выказалася за лінію ЦК партыі. З імя чалавек выбрала група пяць былі прыхільнікамі лініі ЦК, лініі Леніна, два — былі выбраны з «левых камуністаў» — гэта я і Ломаў.

На пасяджэнні фракцыі «левых камуністаў», якое адбылося ў канцы канферэнцыі, было настаноўлена распольць фракцыю, спыніць фракцыяную работу. Я павінен сказаць, што гэта было няшчыра, бо на тым жа пасяджэнні фракцыі настанавілі, каб я і Ломаў адмовіліся ад удзелу ў работах абласнога камітэта партыі, які склаўся ў большасці з прыхільнікаў ЦК. Пасля пасяджэння фракцыі адбылося вельмі кароткае лятучае пасяджэнне былых членаў абласнога бюро «левых камуністаў», на якім прысутнічалі ўсе тым, аб якіх я гаварыў. На гэтым пасяджэнні, па прапанове Бухарына, мяне і Якаўлева, у мэтах скіраванні ад партыі сапраўдных пазіцыя «левых камуністаў» у адносінах да ЦК партыі і ўрада (а яны заклікалі ў тым, што мы рыхтавалі звяржэнне гэтага ўрада), было даручана знішчыць той запіс у пракаоле, аб якім я гаварыў. Гэта і было зроблена мною.

Вышынскі. Вы з Якаўлевай знішчылі пракаол?

Манцэў. Я і Якаўлева ў гэты ж вечар, ці ноччу, знішчылі гэты пракаол.

Вышынскі. Падсудны Бухарын, вы падвядзеце, што ў вас быў намер арыштаваць таварышаў Леніна, Сталіна і Свердлова?

Бухарын. Так, я падвяджаю, што быў такі намер.

Вышынскі. І хто быў ініцыятарам такога намеру, вы?

Бухарын. Ініцыятарам гэтага намеру быў Троцкі.

Вышынскі. Вам гэта Троцкі даручыў?

Бухарын. Не, у нас не было такіх адносін, каб ён раўнаўся што-небудзь даручаць.

Вышынскі. Чаму-ж вы ініцыятыву Троцкага прынялі і пачалі ажыццяўляць?

Бухарын. Таму, што ў кіруючай групе «левых камуністаў» да гэтага пана было вядомае спачуванне.

Вышынскі. Так што вы агадзіліся з ініцыятывай Троцкага, падтрымалі яго ініцыятыву ў пытанні арышту Леніна, Сталіна, Свердлова. Таму, што самі мелі палобны-ж план?

Бухарын. Так.

Вышынскі. Сведка Якаўлева, вы гаварылі з Бухарыным аб выступленні Стукава?

Якаўлева. Стукаў мне паведамаў, што ён выступаў па даручэнні Бухарына з абгрунтаваннем гэтага справы. У гэтым выступленні Стукава змяшчалася як перспектыва развіцця палітычнай барацьбы і арышт урада ў асобе Леніна, Сталіна і Свердлова і нават, у выніку абстрактна барацьбы, магчымаць фізічнага знішчэння гэтых трох правадзючых партыі. Я аб гэтым паведамаў Бухарына, і ён мне падвядзюч.

Вышынскі. Зваручаючыся да Манцэва, вы таксама падвядзеце, што былі намеры фізічнага знішчэння Леніна, Сталіна і Свердлова?

Манцэў. Так.

Вышынскі. Сведка Осінскі, вы гаварылі падвядзеце, што вам ад Бухарына было вядома, аб маркуе арышце таварышаў Леніна, Сталіна і Свердлова і аб забойстве іх?

Осінскі. Я гэта падвяджаю, Я выклаў, што даведася аб гэтым ад Якаўлева, у той фармулёўцы, якую паведамаў Бухарыну і атрымаў ад яго падвяджэнне гэтага.

Вышынскі. Сведка Манцэў, прадаваўце.

Манцэў. Давольна мне яшчэ спыніцца адносна таго, хто даваў дырэктыву аб фізічным знішчэнні правадзючых партыі.

Я ведаў аб тым, што, апрача саюза з «левымі» эсэрамі, у «левых камуністаў» існае адна думка з Троцкім.

Вышынскі. Вам давялося быць у Троцкага і гутарыць на гэту тэму?

Манцэў. Так, я ў Троцкага быў і гутарыў з ім аб гэтым.

Вышынскі. Гаварыў вам Троцкі аб неабходнасці забойства Леніна, Сталіна і Свердлова?

Манцэў. Так, Троцкі аб гэтым гаварыў.

Вышынскі. Значыць, можна сказаць, што Троцкі разам з Бухарыным збіраўся забіць Леніна, Сталіна і Свердлова?

Манцэў. Так, гэта правільна.

Вышынскі. Адкуль вы ведалі аб гэтым плане?

Манцэў. Я асабіста гэта ведаў ад Якаўлева, ад Троцкага і іншых.

Вышынскі. Вам Бухарын гаварыў аб тым, што ён сам падбухторваў да забойства Леніна і Сталіна?

Манцэў. Гэта было раўнае.

Вышынскі. Чыб?

Манцэў. Ранейне кіруючага органа «левых камуністаў».

Вышынскі. Па ініцыятыве?

Манцэў. Па ініцыятыве Бухарына.

Вышынскі. Ціпер расказваеце аб 1919 годзе.

Манцэў. Восенню 1919 года я сустрэкаўся з такімі асобамі, як Кісельштэйн, Максімоўскі, Бухарын. Таму ў сувязі з

наўдачамі на фронце, разрухай, голадам, якія былі ў краіне, мы сёлым былі ў гутарках тлумачыць усё гэта няправільнай палітыкай Цэнтральнага Камітэта партыі, урада і ваеннага камандавання. Пры чым гаварылі аб тым, што ў пытанні ваенных аперацый рашучую ролю адыгрывае Сталін, і таму па адрасу Сталіна рабіўся ў гэтых размовах рад доказаў. У гэты ж перыяд мяне павянілі з сакратарыята Троцкага і па яго распараджэнню папрасілі мяне зайсці да яго на кватэру ў Крэмл. Я ў яго быў талы-ж. Троцкі мяне сказаў, што яму Бухарын пералаў, што я зараз з'яўляўся праціўнікам той палітыкі, якая вядзецца Цэнтральным Камітэтам партыі і ўрадам. Ён сказаў, што яму вядома, што зараз рад былых «левых камуністаў» не супроць таго, каб аднавіць тым планы, якія яны намяталі ў 1918 годзе. Троцкі сказаў, характарыстычнае тагочаснае палітычнае становішча, што становішча савецкай улады, з прычыны наўдач на фронце, разрухі, голада, катастрофічнае, што становішча на фронце такое, што немінуа адца Масквы, па яго словах, што віноўнікам гэтага ўсяго з'яўляецца Сталін, які мае рашучую ўплыў на Леніна, што таму неабходна звяржэнне гэтага ўрада і ўтварэнне ўрада з асоб, якія згодны палкам і поўнаасно стаць на пазіцыі Троцкага і Бухарына. Ён спачатку гаварыў, што гэта з Бухарыным у іх узгоднена.

Троцкі гаварыў, што залогам ці неабходнай умовай поспеху павіна быць утварэнне Сталіна. Там-ж ён сказаў аб тым, што хоча скарыстаць адзін з канфілітаў паміж ім і Сталіным па пытанню вядзення ваенных аперацый і пры адным з аб'яваў фронту ў тым месцы, дзе будзе Сталін, арыштаваць Сталіна сіламі атрада, ці вярнуць, — асабіста аховы Троцкага. Памятаю яго словы, ён гаварыў, што ў гэтым выпадку Ленін і ЦК капітулююць.

Пасля гэтага я меў таксама сустрэчу з Бухарыным і сказаў яму аб гэтым. Бухарын мяне сказаў, што ён салідарны і ў анічым становішчы ў тым, што намячае Троцкі, палкам і поўнаасно.

Вышынскі. Значыць, у 1919 годзе была зроблена новая спроба арганізацыі антысавецкай змовы Троцкім і «левымі камуністамі»?

Манцэў. Так. Хутка пасля гэтага мяне павянілі пахпаць у Маскву, і яе развілася гэта справа — я не ў курсе.

Вышынскі. А як справа была далей, у 1920 годзе што было?

Манцэў. Я быў талы старшынёй Усеўкраінскай Надзвычайнай Камісіі і начальнікам асобага аддзела фронту.

Пры ад'ездзе Сталіна з Харкава я быў падфармаваны начальнікам ОТЧК харкаўскага вузла аб тым, што вывеліся следы замаху на той поезд і на той вагон, у якім знаходзіўся Сталін. Была заведзена справа, якая была перададзена следчаму Гусакі, які з'яўляўся следчым прэзідыума УВЧК. Хутка пасля гэтага прыехаў Троцкі. Пры дакладзе Троцкаму ў яго вагонце я ў лічбы рэчы расказаў яму аб гэтым выпадку. Троцкі ўсімкінуўся і сказаў, што няварта рудуваць гэтай справы, бо ад гэтага могуць пацярпець нашы таварышы. Справа гэта была да канца не расследавана, адраўляў у харкўскі рэўтубунал і там спынена.

Вышынскі. Значыць, па прамому ўказанню кго?

Манцэў. Гэтага я не ведаю.

Вышынскі. Але вы павінны былі расследаць справу?

Манцэў. Па майму ўказанню справа была адраўляна ў рэўтубунал. Справа была недаследавана.

Вышынскі. Я пра гэта і гавару. А гэта вы зрабілі пасля гутаркі з Троцкім?

Манцэў. Так.

Вышынскі. Значыць, па яго ўказанню?

Манцэў. Зусім правільна.

Вышынскі. Сведка Карэлін, вам даводзілася ў 1918 годзе, будучы членам ЦК партыі «левых» эсэраў, весці перагаворы з Бухарыным?

Карэлін. Так, даводзілася.

Вышынскі. Можна сказаць дзе, калі, па якому поведу вы з Бухарыным сустрэкаліся? І, па-другое, у чым заключалася змест вашых размоў у час гэтых сустрэч?

Карэлін. У якасці члена ЦК партыі «левых» эсэраў я сустрэўся першы раз з Бухарыным у другой палове лістапада 1917 года.

Талы Бухарын прыехаў у Маскву ў Петраград для таго, каб на пасяджэнні Усеўкраінскага Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта рабіць справадачу аб кастрычніцкім паўстанні ў Маскву. У гэты дні мяне і прышлося весці размовы з Бухарыным адносна пазіцыі групы «левых камуністаў», якая на талы вельмі цікавіла. Мы выслілі талы — я гавару — мя, таму, што некалькі асоб з ЦК партыі «левых» эсэраў вылі гэты перагаворы.

Вышынскі. Хто гэты-мі?

Карэлін. Камкоў, Праш'ян і Я. Нам былі даручаны ЦК такога роду перагаворы. У гэты размовы Бухарын заняў зусім пазіцыю. Мне запаміналася фраза яго адносна таго, што група «левых камуністаў», талы гэта ўтасамілілася арганізацыя з маскоўскага абласнога бюро камуністаў, — воўме пад свой кантроль дзейні ЦК камуністэцкай партыі. Гэта гаварылася ў тым сэнсе, што будзе забяспечана лінія на армію мірных перагавораў. Гэта пытанне як раз і цікавіла нас — «левых» эсэраў.

У снежні гэты перагаворы ўжо былі моцна заостраны на чыста практычным пытанні. Там-ж як раз вылілі перагаворы ў Брэсце. Мы ведалі і ў ЦК камуністэцкай партыі надзвычайна ўзмацніліся разгалоскі. Мы ведалі, што Троцкім высуцта была талы формула, што міру не заключам і вайны не вядзем.

Вышынскі. Як склаўся блок «левых» эсэраў з «левымі камуністамі»?

Карэлін. Блок гэты можна было лічыць заключаным ужо ў снежні 1917 года. У студзені ЦК «левых» эсэраў правіў паўноў ініцыятыву не толькі ў перагаворы, якія выліся з Бухарыным, але і з ралам іншых асоб. Перагаворы выліся з Пятаковым, з Радзкам, а з нашага боку вылі перагаворы Натансон, Камкоў, я і Праш'ян. Аб гэтых перагаворах усе мы адчыталіся на ЦК «левых» эсэраў. Вядома было з гэтых перагавораў, што пазіцыя «левых камуністаў» ў гэты перыяд вызначалася надзвычай рэзка і была пазіцыяй замены ўрада.

У перагаворах, якія выліся ў перыяд лютэа «левымі камуністамі», падкрэслівалася зноў талы-ж сама думка адносна неабходнасці звяржэння савецкага ўрада і замены яго новым. Мысліліся кааліцыяны ўрад у складзе «левых» эсэраў і «левых камуністаў». У гэтых перагаворах пазіцыя Бухарына звольдзлася да таго, што іх група лічыць неабходным чакаць вынікаў VII партыйнага з'езда. Сэнс гэтай пазіцыі чакання заключалася ў тым, што «левых камуністаў» і асоба Бухарына разлічвалі, што ім ўласна заваяваць большасць на VII партыйным з'ездзе... Такім чынам, выступленне было адтэрмінавана да выяснення вынікаў VII партыйнага з'езда, хоць у гэты перыяд пазіцыя Бухарына была зусім выразнай, і ў той інфармацыі, якую даваў Праш'ян на пасяджэнні ЦК «левых» эсэраў, гаварылася, што Бухарын стаць на пункце погляду звяржэння савецкай улады.

Вышынскі. Скажыце, гэта акалічнасць была паказана ў пракаоле?

Карэлін. Так, гэта было паказана ў пракаоле.

Вышынскі. Пра што?

Карэлін. Адносна прадстаўчага выступлення.

Вышынскі. Гаварылі аб прадстаўчым мяжы «левых» эсэраў?

Карэлін. Канкрэтна ў даным выпадку не гаварылася, калі будзе гэта выступленне, не спаміналася чысла. Але ў гэты размовы Бухарын спасылаўся на талы перагаворы, якія ў яго ў гэты перыяд часу ілілі в Праш'янам, аб якіх Праш'ян дакладваў ЦК «левых» эсэраў. У прыватнасці, у арганізацыяны план «лева»-эсэраўскага мяжы ўваходзіў — як першае з'яно — тэрарыстычны акт супроць германскага паста Мірбаха.

Праш'ян гаварыў аб тым, што пры размове з Бухарыным апошні сказаў, што гэты план зрыву міру і гэты акт забойства Мірбаха наогут эфектны і эфектыўны.

Вышынскі. Бухарын гаварыў аб тым, што забойства паста...

Карэлін. Тэрарыстычны акт супроць германскага паста Мірбаха з'яўляецца эфектным і эфектыўным крокам для зрыву Брэскага міру.

Вышынскі. Скажыце, гэта акалічнасць была паказана ў пракаоле?

Карэлін. Так, гэта было паказана ў пракаоле.

Вышынскі. Скажыце, гэта акалічнасць была паказана ў пракаоле?

Карэлін. Так, гэта было паказана ў пракаоле.

Вышынскі. Скажыце, гэта акалічнасць была паказана ў пракаоле?

Карэлін. Так, гэта было паказана ў пракаоле.

Вышынскі. Скажыце, гэта акалічнасць была паказана ў пракаоле?

Карэлін. Так, гэта было паказана ў пракаоле.

Вышынскі. Скажыце, гэта акалічнасць была паказана ў пракаоле?

Карэлін. Так, гэта было паказана ў пракаоле.

Вышынскі. Скажыце, гэта акалічнасць была паказана ў пракаоле?

Карэлін. Так, гэта было паказана ў пракаоле.

ДОПЫТ СВЕДКІ КАРЕЛІНА В. А. *)

ды, не спыняючыся нават перад фізічным знішчэннем правадзючых савецкага ўрада і партыі.

Вышынскі. Гэта значыць, не спыняючыся перад забойствам кіруючых партыі і ўрада?

Карэлін. Ну так, перад фізічным знішчэннем ці забойствам.

Вышынскі. Каго імяна?

Карэлін. Гаварылася аб правадзючых і гаварылася персанальна адносна Леніна, Сталіна і Свердлова.

Вышынскі. Аб гэтым вы інфармаваў хто?

Карэлін. Праш'ян.

Вышынскі. А вы асабіста з Бухарыным пра гэта гаварылі?

Карэлін. Так, у нас была размова па гэту тэму. Гутарка ідзе аб размове, што была ў мяне з Бухарыным пасля сканчэння пасаджэння Усеўкраінскага Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта ў красавіку 1918 года. На гэтым пасяджэнні Владзімір Ільіч Ленін рабіў вядомы даклад «Аб чарговых задачах савецкай улады». Па даручэнню Цэнтральнага камітэта партыі «левых» эсэраў па гэтым пасаджэнні я выступіў з вельмі разваж прамава, у якой завастрыв пытанне на тых пунктах, якія тактычна былі ўзгоднены паміж «левымі» эсэрамі і «левымі камуністамі».

Вышынскі. Значыць, вы выступілі супроць Леніна па палярнаму пагалонню «левых камуністаў» з «левымі» эсэрамі?

Карэлін. Так, па палярнаму пагалонню «левых камуністаў» і «левых» эсэраў, хоць не імяна на гэту вы-ступленню.

Вышынскі. Ці гаварыў вам Бухарын пры гэтай сустрэчы аб тым, што неабходна прыбегнуць да фізічнага знішчэння Леніна і Сталіна?

Карэлін. Ён гаварыў аб тым, што неабходна падтрымаць прамое дзеянне, не спыняючыся перад фізічным знішчэннем.

Вышынскі. Скажыце, «лева»-эсэраўскі мяжы быў праведзены вамі ў выніку палярнага перагавораў па гэту поведлу з «левымі камуністамі»?

Карэлін. «Лева»-эсэраўскі мяжы, які адбыўся ў пачатку ліпеня 1918 года, з'явіўся вынікам прамой ініцыятывы ЦК «левых» эсэраў, прычым лічыліся ўстанавіўшымі адносіны блока паміж «левымі камуністамі» і «левымі» эсэрамі.

У канцы чэрвеня 1918 года, калі ўсе дысплацілі былі далены, калі нарэшце быў выпрацаваны чоткі арганізацыяны план, распрацаваны «лева»-эсэраўскі ЦК, я ў апошняй дэкадзе чэрвеня ў першым Думе саветаў вёў перагаворы з Бухарыным.

Вышынскі. Пра што?

Карэлін. Адносна прадстаўчага выступлення.

Вышынскі. Гаварылі аб прадстаўчым мяжы «левых» эсэраў?

Карэлін. Канкрэтна ў даным выпадку не гаварылася, калі будзе гэта выступленне, не спаміналася чысла. Але ў гэты размовы Бухарын спасылаўся на талы перагаворы, якія ў яго ў гэты перыяд часу ілілі в Праш'янам, аб якіх Праш'ян дакладваў ЦК «левых» эсэраў. У прыватнасці, у арганізацыяны план «лева»-эсэраўскага мяжы ўваходзіў — як першае з'яно — тэрарыстычны акт супроць германскага паста Мірбаха.

Праш'ян г

ПРАЦЭС АНТЫСОВЕЦКАГА „ПРАВА-ТРАКІСЦКАГА БЛОКА“

ПРАЦЯГ ДОПЫТА ПАДСУДНАГА ЛЕВІНА

Вышынскі. З кім? Ягода з Казаковым, але сам асабіста яго не прымаў. Я даў Лявіну даручэнне аб умярванні Алексія Максімавіча Горкага і Куйбышэва, і толькі.

Вышынскі. А нахонт Менжынскага? Ягода ні Менжынскага, ні Макса Пешкова я не ўмярваў.

Вышынскі. Казакоў, вы былі выкліканы да Ягоды?

Назавоў. Так. 6 лістапада 1933 года ў 3 гадзіны дня Ягода мяне сустрэў і запытаў: «Як вы знаходзіцеся з адрозне Менжынскага?» Я сказаў, што з адрозне Менжынскага зараз, пасля перапасення прымаў брахніальнай астмы, знаходзіцца ў пячым стане. Далей ён мяне запытаў: «А гаварылі вы з Лявіным?» Я адказаў: «Так, гаварыў». — «Так што-ж вы ўмярчаеце, — запытаў Ягода, — чаму вы не дзейнічаеце?» Ягода прышоў у літаральным сэнсе слова ў ярасі і сказаў мне: «На Менжынскага ўсе махнулі рукой, вы дарэмна ваяцеце з ім. Яшчэ яго нікому непазраба, усім пераходзіла. Я вам прапаную разам з Лявіным выпрацаваць такі метад лячэння, пры якім можна было-б хутчэй скончыць жыццё Менжынскага. Майце на ўвазе, што калі вы паспрабуеце не падпарадкавацца мне, то я змагу вас быстра запыцьці».

Вышынскі. Што-ж вы яму адказаў? **Назавоў.** Я зусім разгубіўся. Са страху я падпарадкаваўся. У канцы снежня я з ім бачыўся.

Вышынскі. Прадаўжаеце, падсудны Левін.

Левін. У выніку нашых сумесных шпідыяжскіх дзейняў Менжынскі нумар 10 мая 1934 года, а на наступны дзень — Максім Алексеевіч Пешкоў. Гэтыя азначэнні былі зробленыя. Прав некалькі дзён пасля пахавання В. Р. Менжынскага і М. А. Пешкова, мяне зноў выклікаў да сябе Ягода і сказаў: «Ну вось, папер вы зроблі гэтыя азначэнні, вы пачкалі у маіх руках і вы павіны ісці на тое, што я вам зараз прапаную, значна больш сур'язна і вяснае. Я вас папярэджаю, што тое, што я вам зараз даручу, для вас таксама абавязкова, як у адносінах ранейшых маіх даручэнняў». Потым ён стаў мне гаварыць аб тым, што ў партыі маюць расце вялікае незадаволенне партыйным кіраўніцтвам, што змена ўдзельнікаў непалабна, прадпрышана і рэмінуца, што на чале руху стаяць Рыкаў, Бухарын і Енукідзе. І паколькі гэта немінуца, паколькі гэта ўзброены адбудоўца, то чым хутчэй гэта адбудзецца, тым лепш. А для таго, каб гэта хутчэй адбылося, для таго, каб палегчыць гэты працэс, нам патрэбна ўстраніць з палітычнай арэны некаторых членаў Палітбюро, а таксама Алексія Максімавіча Горкага. Гэта ёсць гістарычная неабходнасць. Вы павіны тымі сродакамі, якія ў вашых руках, дапамагчы нам. Скажыце, «каго вы можаце ўзяць на сабе апрача Алексія Максімавіча Горкага?» Праз некалькі дзён я зноў быў у Ягоды і сказаў яму, што я прымушан выказаць і гэту яго дырэктыву. У гэтым разгаворы Ягода дадаў: «Алексей Максімавіч — чалавек вельмі блізка да вышэйшага партыйнага кіраўніцтва, чалавек вельмі адданы той палітыцы, якая выдзяла зараз у краіне, вельмі адданы асабіста Іосіфу Вісар'янавічу Сталіну, чалавек, які ніколі не здрадзіць, ніколі не пойдзе з нам на лаўрэ. А вы ведаеце, з другога боку, які аўтарытэт карыстацца слова Горкага ў нас у краіне і дэбка ва яе межах, якім уштыкам ён карыстаецца і як многа шкоды ён можа зрабіць сваім словам напому руху».

Вышынскі. Што-ж вы яму адказаў? **Назавоў.** Я зусім разгубіўся. Са страху я падпарадкаваўся. У канцы снежня я з ім бачыўся.

Вышынскі. Прадаўжаеце, падсудны Левін.

Левін. У выніку нашых сумесных шпідыяжскіх дзейняў Менжынскі нумар 10 мая 1934 года, а на наступны дзень — Максім Алексеевіч Пешкоў. Гэтыя азначэнні былі зробленыя. Прав некалькі дзён пасля пахавання В. Р. Менжынскага і М. А. Пешкова, мяне зноў выклікаў да сябе Ягода і сказаў: «Ну вось, папер вы зроблі гэтыя азначэнні, вы пачкалі у маіх руках і вы павіны ісці на тое, што я вам зараз прапаную, значна больш сур'язна і вяснае. Я вас папярэджаю, што тое, што я вам зараз даручу, для вас таксама абавязкова, як у адносінах ранейшых маіх даручэнняў». Потым ён стаў мне гаварыць аб тым, што ў партыі маюць расце вялікае незадаволенне партыйным кіраўніцтвам, што змена ўдзельнікаў непалабна, прадпрышана і рэмінуца, што на чале руху стаяць Рыкаў, Бухарын і Енукідзе. І паколькі гэта немінуца, паколькі гэта ўзброены адбудоўца, то чым хутчэй гэта адбудзецца, тым лепш. А для таго, каб гэта хутчэй адбылося, для таго, каб палегчыць гэты працэс, нам патрэбна ўстраніць з палітычнай арэны некаторых членаў Палітбюро, а таксама Алексія Максімавіча Горкага. Гэта ёсць гістарычная неабходнасць. Вы павіны тымі сродакамі, якія ў вашых руках, дапамагчы нам. Скажыце, «каго вы можаце ўзяць на сабе апрача Алексія Максімавіча Горкага?» Праз некалькі дзён я зноў быў у Ягоды і сказаў яму, што я прымушан выказаць і гэту яго дырэктыву. У гэтым разгаворы Ягода дадаў: «Алексей Максімавіч — чалавек вельмі блізка да вышэйшага партыйнага кіраўніцтва, чалавек вельмі адданы той палітыцы, якая выдзяла зараз у краіне, вельмі адданы асабіста Іосіфу Вісар'янавічу Сталіну, чалавек, які ніколі не здрадзіць, ніколі не пойдзе з нам на лаўрэ. А вы ведаеце, з другога боку, які аўтарытэт карыстацца слова Горкага ў нас у краіне і дэбка ва яе межах, якім уштыкам ён карыстаецца і як многа шкоды ён можа зрабіць сваім словам напому руху».

Вышынскі. Што-ж вы яму адказаў? **Назавоў.** Я зусім разгубіўся. Са страху я падпарадкаваўся. У канцы снежня я з ім бачыўся.

Вышынскі. Прадаўжаеце, падсудны Левін.

Левін. У выніку нашых сумесных шпідыяжскіх дзейняў Менжынскі нумар 10 мая 1934 года, а на наступны дзень — Максім Алексеевіч Пешкоў. Гэтыя азначэнні былі зробленыя. Прав некалькі дзён пасля пахавання В. Р. Менжынскага і М. А. Пешкова, мяне зноў выклікаў да сябе Ягода і сказаў: «Ну вось, папер вы зроблі гэтыя азначэнні, вы пачкалі у маіх руках і вы павіны ісці на тое, што я вам зараз прапаную, значна больш сур'язна і вяснае. Я вас папярэджаю, што тое, што я вам зараз даручу, для вас таксама абавязкова, як у адносінах ранейшых маіх даручэнняў». Потым ён стаў мне гаварыць аб тым, што ў партыі маюць расце вялікае незадаволенне партыйным кіраўніцтвам, што змена ўдзельнікаў непалабна, прадпрышана і рэмінуца, што на чале руху стаяць Рыкаў, Бухарын і Енукідзе. І паколькі гэта немінуца, паколькі гэта ўзброены адбудоўца, то чым хутчэй гэта адбудзецца, тым лепш. А для таго, каб гэта хутчэй адбылося, для таго, каб палегчыць гэты працэс, нам патрэбна ўстраніць з палітычнай арэны некаторых членаў Палітбюро, а таксама Алексія Максімавіча Горкага. Гэта ёсць гістарычная неабходнасць. Вы павіны тымі сродакамі, якія ў вашых руках, дапамагчы нам. Скажыце, «каго вы можаце ўзяць на сабе апрача Алексія Максімавіча Горкага?» Праз некалькі дзён я зноў быў у Ягоды і сказаў яму, што я прымушан выказаць і гэту яго дырэктыву. У гэтым разгаворы Ягода дадаў: «Алексей Максімавіч — чалавек вельмі блізка да вышэйшага партыйнага кіраўніцтва, чалавек вельмі адданы той палітыцы, якая выдзяла зараз у краіне, вельмі адданы асабіста Іосіфу Вісар'янавічу Сталіну, чалавек, які ніколі не здрадзіць, ніколі не пойдзе з нам на лаўрэ. А вы ведаеце, з другога боку, які аўтарытэт карыстацца слова Горкага ў нас у краіне і дэбка ва яе межах, якім уштыкам ён карыстаецца і як многа шкоды ён можа зрабіць сваім словам напому руху».

Вышынскі. Што-ж вы яму адказаў? **Назавоў.** Я зусім разгубіўся. Са страху я падпарадкаваўся. У канцы снежня я з ім бачыўся.

Вышынскі. Прадаўжаеце, падсудны Левін.

Левін. У выніку нашых сумесных шпідыяжскіх дзейняў Менжынскі нумар 10 мая 1934 года, а на наступны дзень — Максім Алексеевіч Пешкоў. Гэтыя азначэнні былі зробленыя. Прав некалькі дзён пасля пахавання В. Р. Менжынскага і М. А. Пешкова, мяне зноў выклікаў да сябе Ягода і сказаў: «Ну вось, папер вы зроблі гэтыя азначэнні, вы пачкалі у маіх руках і вы павіны ісці на тое, што я вам зараз прапаную, значна больш сур'язна і вяснае. Я вас папярэджаю, што тое, што я вам зараз даручу, для вас таксама абавязкова, як у адносінах ранейшых маіх даручэнняў». Потым ён стаў мне гаварыць аб тым, што ў партыі маюць расце вялікае незадаволенне партыйным кіраўніцтвам, што змена ўдзельнікаў непалабна, прадпрышана і рэмінуца, што на чале руху стаяць Рыкаў, Бухарын і Енукідзе. І паколькі гэта немінуца, паколькі гэта ўзброены адбудоўца, то чым хутчэй гэта адбудзецца, тым лепш. А для таго, каб гэта хутчэй адбылося, для таго, каб палегчыць гэты працэс, нам патрэбна ўстраніць з палітычнай арэны некаторых членаў Палітбюро, а таксама Алексія Максімавіча Горкага. Гэта ёсць гістарычная неабходнасць. Вы павіны тымі сродакамі, якія ў вашых руках, дапамагчы нам. Скажыце, «каго вы можаце ўзяць на сабе апрача Алексія Максімавіча Горкага?» Праз некалькі дзён я зноў быў у Ягоды і сказаў яму, што я прымушан выказаць і гэту яго дырэктыву. У гэтым разгаворы Ягода дадаў: «Алексей Максімавіч — чалавек вельмі блізка да вышэйшага партыйнага кіраўніцтва, чалавек вельмі адданы той палітыцы, якая выдзяла зараз у краіне, вельмі адданы асабіста Іосіфу Вісар'янавічу Сталіну, чалавек, які ніколі не здрадзіць, ніколі не пойдзе з нам на лаўрэ. А вы ведаеце, з другога боку, які аўтарытэт карыстацца слова Горкага ў нас у краіне і дэбка ва яе межах, якім уштыкам ён карыстаецца і як многа шкоды ён можа зрабіць сваім словам напому руху».

Вышынскі. Што-ж вы яму адказаў? **Назавоў.** Я зусім разгубіўся. Са страху я падпарадкаваўся. У канцы снежня я з ім бачыўся.

Вышынскі. Прадаўжаеце, падсудны Левін.

Левін. У выніку нашых сумесных шпідыяжскіх дзейняў Менжынскі нумар 10 мая 1934 года, а на наступны дзень — Максім Алексеевіч Пешкоў. Гэтыя азначэнні былі зробленыя. Прав некалькі дзён пасля пахавання В. Р. Менжынскага і М. А. Пешкова, мяне зноў выклікаў да сябе Ягода і сказаў: «Ну вось, папер вы зроблі гэтыя азначэнні, вы пачкалі у маіх руках і вы павіны ісці на тое, што я вам зараз прапаную, значна больш сур'язна і вяснае. Я вас папярэджаю, што тое, што я вам зараз даручу, для вас таксама абавязкова, як у адносінах ранейшых маіх даручэнняў». Потым ён стаў мне гаварыць аб тым, што ў партыі маюць расце вялікае незадаволенне партыйным кіраўніцтвам, што змена ўдзельнікаў непалабна, прадпрышана і рэмінуца, што на чале руху стаяць Рыкаў, Бухарын і Енукідзе. І паколькі гэта немінуца, паколькі гэта ўзброены адбудоўца, то чым хутчэй гэта адбудзецца, тым лепш. А для таго, каб гэта хутчэй адбылося, для таго, каб палегчыць гэты працэс, нам патрэбна ўстраніць з палітычнай арэны некаторых членаў Палітбюро, а таксама Алексія Максімавіча Горкага. Гэта ёсць гістарычная неабходнасць. Вы павіны тымі сродакамі, якія ў вашых руках, дапамагчы нам. Скажыце, «каго вы можаце ўзяць на сабе апрача Алексія Максімавіча Горкага?» Праз некалькі дзён я зноў быў у Ягоды і сказаў яму, што я прымушан выказаць і гэту яго дырэктыву. У гэтым разгаворы Ягода дадаў: «Алексей Максімавіч — чалавек вельмі блізка да вышэйшага партыйнага кіраўніцтва, чалавек вельмі адданы той палітыцы, якая выдзяла зараз у краіне, вельмі адданы асабіста Іосіфу Вісар'янавічу Сталіну, чалавек, які ніколі не здрадзіць, ніколі не пойдзе з нам на лаўрэ. А вы ведаеце, з другога боку, які аўтарытэт карыстацца слова Горкага ў нас у краіне і дэбка ва яе межах, якім уштыкам ён карыстаецца і як многа шкоды ён можа зрабіць сваім словам напому руху».

Вышынскі. Што-ж вы яму адказаў? **Назавоў.** Я зусім разгубіўся. Са страху я падпарадкаваўся. У канцы снежня я з ім бачыўся.

Вышынскі. Прадаўжаеце, падсудны Левін.

Левін. У выніку нашых сумесных шпідыяжскіх дзейняў Менжынскі нумар 10 мая 1934 года, а на наступны дзень — Максім Алексеевіч Пешкоў. Гэтыя азначэнні былі зробленыя. Прав некалькі дзён пасля пахавання В. Р. Менжынскага і М. А. Пешкова, мяне зноў выклікаў да сябе Ягода і сказаў: «Ну вось, папер вы зроблі гэтыя азначэнні, вы пачкалі у маіх руках і вы павіны ісці на тое, што я вам зараз прапаную, значна больш сур'язна і вяснае. Я вас папярэджаю, што тое, што я вам зараз даручу, для вас таксама абавязкова, як у адносінах ранейшых маіх даручэнняў». Потым ён стаў мне гаварыць аб тым, што ў партыі маюць расце вялікае незадаволенне партыйным кіраўніцтвам, што змена ўдзельнікаў непалабна, прадпрышана і рэмінуца, што на чале руху стаяць Рыкаў, Бухарын і Енукідзе. І паколькі гэта немінуца, паколькі гэта ўзброены адбудоўца, то чым хутчэй гэта адбудзецца, тым лепш. А для таго, каб гэта хутчэй адбылося, для таго, каб палегчыць гэты працэс, нам патрэбна ўстраніць з палітычнай арэны некаторых членаў Палітбюро, а таксама Алексія Максімавіча Горкага. Гэта ёсць гістарычная неабходнасць. Вы павіны тымі сродакамі, якія ў вашых руках, дапамагчы нам. Скажыце, «каго вы можаце ўзяць на сабе апрача Алексія Максімавіча Горкага?» Праз некалькі дзён я зноў быў у Ягоды і сказаў яму, што я прымушан выказаць і гэту яго дырэктыву. У гэтым разгаворы Ягода дадаў: «Алексей Максімавіч — чалавек вельмі блізка да вышэйшага партыйнага кіраўніцтва, чалавек вельмі адданы той палітыцы, якая выдзяла зараз у краіне, вельмі адданы асабіста Іосіфу Вісар'янавічу Сталіну, чалавек, які ніколі не здрадзіць, ніколі не пойдзе з нам на лаўрэ. А вы ведаеце, з другога боку, які аўтарытэт карыстацца слова Горкага ў нас у краіне і дэбка ва яе межах, якім уштыкам ён карыстаецца і як многа шкоды ён можа зрабіць сваім словам напому руху».

Вышынскі. Што-ж вы яму адказаў? **Назавоў.** Я зусім разгубіўся. Са страху я падпарадкаваўся. У канцы снежня я з ім бачыўся.

Вышынскі. Прадаўжаеце, падсудны Левін.

Левін. У выніку нашых сумесных шпідыяжскіх дзейняў Менжынскі нумар 10 мая 1934 года, а на наступны дзень — Максім Алексеевіч Пешкоў. Гэтыя азначэнні былі зробленыя. Прав некалькі дзён пасля пахавання В. Р. Менжынскага і М. А. Пешкова, мяне зноў выклікаў да сябе Ягода і сказаў: «Ну вось, папер вы зроблі гэтыя азначэнні, вы пачкалі у маіх руках і вы павіны ісці на тое, што я вам зараз прапаную, значна больш сур'язна і вяснае. Я вас папярэджаю, што тое, што я вам зараз даручу, для вас таксама абавязкова, як у адносінах ранейшых маіх даручэнняў». Потым ён стаў мне гаварыць аб тым, што ў партыі маюць расце вялікае незадаволенне партыйным кіраўніцтвам, што змена ўдзельнікаў непалабна, прадпрышана і рэмінуца, што на чале руху стаяць Рыкаў, Бухарын і Енукідзе. І паколькі гэта немінуца, паколькі гэта ўзброены адбудоўца, то чым хутчэй гэта адбудзецца, тым лепш. А для таго, каб гэта хутчэй адбылося, для таго, каб палегчыць гэты працэс, нам патрэбна ўстраніць з палітычнай арэны некаторых членаў Палітбюро, а таксама Алексія Максімавіча Горкага. Гэта ёсць гістарычная неабходнасць. Вы павіны тымі сродакамі, якія ў вашых руках, дапамагчы нам. Скажыце, «каго вы можаце ўзяць на сабе апрача Алексія Максімавіча Горкага?» Праз некалькі дзён я зноў быў у Ягоды і сказаў яму, што я прымушан выказаць і гэту яго дырэктыву. У гэтым разгаворы Ягода дадаў: «Алексей Максімавіч — чалавек вельмі блізка да вышэйшага партыйнага кіраўніцтва, чалавек вельмі адданы той палітыцы, якая выдзяла зараз у краіне, вельмі адданы асабіста Іосіфу Вісар'янавічу Сталіну, чалавек, які ніколі не здрадзіць, ніколі не пойдзе з нам на лаўрэ. А вы ведаеце, з другога боку, які аўтарытэт карыстацца слова Горкага ў нас у краіне і дэбка ва яе межах, якім уштыкам ён карыстаецца і як многа шкоды ён можа зрабіць сваім словам напому руху».

Вышынскі. Што-ж вы яму адказаў? **Назавоў.** Я зусім разгубіўся. Са страху я падпарадкаваўся. У канцы снежня я з ім бачыўся.

Вышынскі. Прадаўжаеце, падсудны Левін.

Левін. У выніку нашых сумесных шпідыяжскіх дзейняў Менжынскі нумар 10 мая 1934 года, а на наступны дзень — Максім Алексеевіч Пешкоў. Гэтыя азначэнні былі зробленыя. Прав некалькі дзён пасля пахавання В. Р. Менжынскага і М. А. Пешкова, мяне зноў выклікаў да сябе Ягода і сказаў: «Ну вось, папер вы зроблі гэтыя азначэнні, вы пачкалі у маіх руках і вы павіны ісці на тое, што я вам зараз прапаную, значна больш сур'язна і вяснае. Я вас папярэджаю, што тое, што я вам зараз даручу, для вас таксама абавязкова, як у адносінах ранейшых маіх даручэнняў». Потым ён стаў мне гаварыць аб тым, што ў партыі маюць расце вялікае незадаволенне партыйным кіраўніцтвам, што змена ўдзельнікаў непалабна, прадпрышана і рэмінуца, што на чале руху стаяць Рыкаў, Бухарын і Енукідзе. І паколькі гэта немінуца, паколькі гэта ўзброены адбудоўца, то чым хутчэй гэта адбудзецца, тым лепш. А для таго, каб гэта хутчэй адбылося, для таго, каб палегчыць гэты працэс, нам патрэбна ўстраніць з палітычнай арэны некаторых членаў Палітбюро, а таксама Алексія Максімавіча Горкага. Гэта ёсць гістарычная неабходнасць. Вы павіны тымі сродакамі, якія ў вашых руках, дапамагчы нам. Скажыце, «каго вы можаце ўзяць на сабе апрача Алексія Максімавіча Горкага?» Праз некалькі дзён я зноў быў у Ягоды і сказаў яму, што я прымушан выказаць і гэту яго дырэктыву. У гэтым разгаворы Ягода дадаў: «Алексей Максімавіч — чалавек вельмі блізка да вышэйшага партыйнага кіраўніцтва, чалавек вельмі адданы той палітыцы, якая выдзяла зараз у краіне, вельмі адданы асабіста Іосіфу Вісар'янавічу Сталіну, чалавек, які ніколі не здрадзіць, ніколі не пойдзе з нам на лаўрэ. А вы ведаеце, з другога боку, які аўтарытэт карыстацца слова Горкага ў нас у краіне і дэбка ва яе межах, якім уштыкам ён карыстаецца і як многа шкоды ён можа зрабіць сваім словам напому руху».

потны, па прапанове Кручкова, які прымаў удзел у аслабленні арганізма Пешкова, быў укладен на лаўрэ недадэка ад ракі. Яго абдувала ветрам, ён быў потны, лязаву без сароці на працягу двух гадзін. Ясна, што ён працягнуўся, захвараву і праз дзень выявілася крупознае запаленне лёгкіх. Я запрасіў Плетнёва на кансультацыю, мы былі з ім два разы і бачылі, што пачынае хваробы цяжкае. Аб гэтым-жа ведаў і А. І. Вінаградцаў, які быў запрошан у якасці дзяжурнага ўрача. Пагоршыла пачынае гэтай хваробы тое, што былі ўстранены тры сродкі, якія маглі прынесці вялікую карысць для сэрца, і, наадварот, даваліся тры, якія аслаблялі сэрца. І ўрэшце, як я ўжо гаварыў, 11 мая пасля запалення лёгкіх ён загінуў. Вось як адбылося наша першае шпідыяжства.

Пераходжу да другога выпадку — умярвання Вячаслава Рудольфавіча Менжынскага. Мы даволі рэзка сустрэкліся з Казаковым у Менжынскага. Ён звычайна запрашаў то мяне, то Казакова.

Ёсць дзве сістэмы лізаўтаў, адна так званая сімпатэктарыя, якая становіцца сардэчнай дзейнасцю Менжынскага, безумоўна, шкодзіла, і другая сістэма — вагаторыя лізаўтаў, якія супакойвалі сэрца і былі для яго карысныя.

Казакоў стаў даваць тую сістэму лізаўтаў і тую групу, тую сумесь, якая шкодзіць сэрцу Менжынскага. Улічвалася таксама, што камбінацыя лізаўтаў з сардэчнымі сродакамі маглі прывесці да пашкарэння працэса, г. зн. да пагоршэння асноўнага ў стане здароўя — макардыі і грудной жабы, — што ў сваю чаргу павіна было прывесці да новых прыпадкуў грудной жабы. Смерць Вячаслава Рудольфавіча Менжынскага і адбылася ад новага прыпадку грудной жабы.

Цяпер у адносінах Куйбышэва. Сябра месам у яго арганізме было сэрца, на якое быў накіраван наш удар. Мы ведалі аб дрэнным стане яго сэрца на працягу значнага перыяду часу. Ён хварэў паражэннем сасуду сэрца, мікардыітам, у яго былі невялікія прыпадкі грудной жабы. Мы прымянялі ў адносінах Куйбышэва Узбуджаючы сэрца сродкі без перапынку на працягу доўгага перыяду часу як да яго камандзіроўкі ў Сярэднюю Азію. Пачынаючы са жніўня на верасень-кастрычнік 1934 года, ён безупынна атрымліваў упырскванне спецыяльных прапаратаў эндакрынных залозаў і іншых сродкі, узбуджаючы дзейнасць сэрца. Гэта ўзмацніла і пачасціла прыпадкі грудной жабы. У такім хваробным стане ён і паехаў у Сярэднюю Азію. Там у яго здарылася непрадбачана вострае захворванне — ён захварэў цяжкай формай ангіны з набытым перапынку і аму прышлося рабіць аперцыю. Куйбышэў вярнуўся з камандзіроўкі, не пазбавіўшыся ад ангіны. Выслухоўванне яго сэрца паказвала, што яго знаходзіцца ў вельмі дрэнным стане. Пры такім стане хворыя траба былі ўкладзены ў ложка, забараніць яму ўсюкую работу, чаго я не зрабіў.

Ён прапанаваў. Потым ён пайшоў у Соўнарком, і вось у Соўнарком, у яго кабінце, адбыўся прыпадку грудной жабы.

Яго сакратар Максімаў зрабіў тое, што пасля яго несуменна пагібель Куйбышэва. У часе прыпадку Куйбышэў зноў быў ляжаць без усякіх рухаў, зусім спакойна. Што-ж было зроблена? Не ведаю, Максімаў, ці хто другі быў каля яго, але ў стане прыпадку грудной жабы яму далі магчымае прыпадкі з будынка Соўнаркома да дома аднаму. Ён выйшаў з пад'езда, прайшоў пад арку, прайшоў міма амбулаторыі, дзе сядзелі ўрачы, але ніякіх урачоў да яго не паклікалі. Ён пайшоў на трэці паверх ка нагах. Дома быў праўда, вышэйшая хатняя работніца. Калі яна убачыла, што яму стала вельмі дрэнна, яна пазваніла Максімаву. Ужо затым быў выклікан папяржурны ўрач, потым пазванілі мне. Калі я прыйшоў, я застаў Куйбышэва ўжо мёртвым.

І, нарэшце, апошняе — умярвання Алексія Максімавіча Горкага. К гэтаму часу ён быў ужо вельмі хворым чалавекам. Дрэнна ў яго абстаіла сэрца з лёгкімі. Апрача таго, змены ў лёгкіх страшына затруднілі дзейнасць сэрца, — так што ў яго адначасова і з боку лёгкіх і з боку сэрца было надзвычайна цяжкае.

У 1935 годзе зімой ён быў у Крыму. Мы там гаварылі з Кручковым, які пастаянна ездзіў у Крым, дагаварыліся аб мерапрыемствах, шкодных Алексю Максімавічу. Я яму гаварыў, што Алексей Максімавіч вельмі любіць прагулі. Я сказаў, што трэба прагуліць практыкаваць. Горкі вельмі любіў прагулі, любіў і парк, у садзе рубіць галкі дрэваў або скальваць кавалкі скаль. Усё гэта яму было дазволена ў школу яго здароўя. Другая страць у яго была да агню. Горкі любіў агню, поўныя, і гэта было нам вяскарства. Ёнукідзе намажыўся змушчэнкамі на пасаду старшыні ЦВК, Тухачэўскі — на пасаду камісара абароны, Бухарын і Рыкава права-тракцісцкая банда мецла аб сакратары ЦК партыі, прычым аб Бухарыне Ягода гаварыў: «Ён будзе ў мяне не горш Гебеляса». У разгаворы з Буланавым Ягода ўпамінаў аб наяўнасці папаўнення паміж «права-тракцісцкім блокам» з аднаго боку, германскімі і японскімі агрэсарамі — з другога. Неаднараза Ягода перадаваў з дзяржаўных сродкаў Буланаву буйныя сумы грошай у замежнай валюце (па 20 тыс. далараў) для перасылкі за граніцу Фрэнкману.

Буланав расказвае далей аб службовых азначэннях Ягоды. На пасадзе кіраўніка АДПУ — НКВД з'явіўся Ягода паліцэйскім сваім адрозненнем контррэвалюцыйных змушчэнкаў. Ён

аскладзіўся грывозым запаленнем лёгкіх, прыняўшым адрозне цяжкім пачыненне. Але тым не менш, мы з прафесарам Плетнёвым лічылі, што той план, які мы выправавалі, трэба прапавесці і скарыстаць для гэтага тры з лязарстваў, якія маглі быць для яго шкоднымі. Мы не прымянялі якіх-небудзь асобных лязарстваў, якія выклікалі-б недаўменне, чаму яны былі прыменены тут. Мы прымянялі толькі тры лязарствы, якія ў гэтых выпадках звычайна прымяняюцца. Але прымянялі іх у вельмі вялікай колькасці. У даным выпадку яны пераходзілі ў сваю процілегласць. Зноў-такі сярчачны матэр, бяскожна напіскае, здаваў свае сілы, траціў сваю праваздольнасць, і нарэшце ён не вытрымаў.

Вышынскі. Укладзіце мне дазіроўку тых сродкаў, якія прымяняліся ў адносінах Алексія Максімавіча Горкага.

Левін. У адносінах Алексія Максімавіча ўстаноўка была такая: прымянялі рад сродкаў, якія былі наогул паказаны, супроць якіх не маглі ўзнікнуць ніякае сумненні і папярэжэння, якія можна прымяняць для ўзмацнення сардэчнай дзейнасці. Да ліку такіх сродкаў адносіліся: камфара, кафеін, кардазал, дагітален. Гэтыя сродкі для групы сардэчных хворых мы маем права прымяняць. Але ў адносінах яго гэтыя сродкі прымяняліся ў вельмі дрэнных дазіроўках. Так, напрыклад, ён атрымліваў да 40 шпрыцаў камфары.

Вышынскі. На працягу якога часу? **Левін.** У сутні ад 30 да 40 шпрыцаў. Для яго гэта доза была завялікая, плюс 2 ін'екцыі дагіталена, плюс 4 ін'екцыі кафеіна, плюс 2 ін'екцыі стрыхніна. Для другога чалавека гэта не стаяла, а для яго гэта было...

Вышынскі. Страшна? **Левін.** Вядома. Для Горкага, пасля таго, як ён стаяў перанёс, пры такім стане сэрца і лёгкіх прымяненне такой дозы было шкодным.

Вышынскі. Чым быў хворы Максім Алексеевіч Пешкоў? **Левін.** Ён быў хворы крупознам запаленнем лёгкіх.

Вышынскі. У гэтым выпадку прымяняўся антышпідыяжскі сываратка? **Левін.** Прымяняўся.

Вышынскі. Вы яе прымяня